

VOCUM OBSCURARUM AUT BARBARARUM

EXPLICATIO ORDINE ALPHABETICO.

Quæ in his quatuor libris Flodoardi continentur, sive sint ipsius, sive aliorum, quorum testimonia vel epistolæ interseruntur. Quæ non sunt auctoris, iis præponitur asteriscus.

A

Abinde, pro inde, id est ab eo tempore, vel ab eo loco. Utraque enim significatione utitur.

* *Acetabulum*, lib. 1, cap. 18, in testamento S. Remigii. Accipi videtur ut *Num.* vii, in Hebræo est *scutella*. Nomenclator Adriani Junii recenset inter mensuras liquorum, et capere dicit cyathum unum et dimidium.

Æquivocus, ejusdem nominis. Vide indicem nostrum vocum obscurarum in Chronico Cameracensi.

Alodis, idem quod alodium. Vide jam dictum indicem, et Glossarium Petri Pithæi in Capitularia, verbo *Alade*.

* *Amphibalum*. Vide scholia in cap. 18 lib. 1.

Atrium, cœmeterium. Gall. *l'âtre*.

B

* *Beneficiare*, in beneficium dare.

Blattea, purpurea. Vide scholia ad cap. 15 lib. 1.

Brandeam, lib. 1, cap. 20 et 21, pannus sericus, seu linteam, quo sanctorum corpora seu reliquiæ involvuntur; vel etiam quod aliunde allatum eorum reliquias contigisset, ut hodie fieri solet. Vide scholia ad cap. 21 lib. 1.

* *Breviculus*, lib. iii, c. 22, scheda seu schedula, a brevi, forma diminutiva, deductum. Sic est in Operibus S. Augustini tom. VII *Breviculus Collationum cum Donatistis*, id est (ut Augustinus alio nomine vocat ibidem, et epist. 158) Breviarium et breviatio, seu compendium. Sic juxta Alciatum et alios lib. vii Codicis, titulus 44 est *de Sententiis ex breviculo* pro quo vulgo legitur *periculo* recitandis. Ad quem locum Christophorus Hegendorphinus in exegesi titulorum Codicis ita scribit: « Hic titulus corrupte legitur. Nam pro *periculo breviculo* legi debet: siquidem hic tractatur quomodo sententiæ ex scripto recitari debeant. *Breviculus* vero est vox diminutiva a brevi, hoc est ab schedula, scriptura dictaceoque. »

C

* *Cabuta*, seu Cambuta. Vide scholia ad cap. 18 lib. 1. Quibus addo pedum pastorale S. Burchardi, primi Herbiopolensis episcopi, fuisse virgam sambuceam, ut est in Vita ipsius lib. ii, c. 1, tom. V Surii.

Caraxatum, lib. 1, c. 9, scriptum. Item caraxare, caraxatura, et caraxatores, seu potius per aspirationem charaxatum, etc. Vide scholia ibidem ad c. 18.

Cellerarius, lib. 1, c. 12. vel ut J. C. *cellarius*, idem qui cellerarius, quomodo mutavit S; quomodo etiam nunc in Hincmaro legitur, minister cellæ, seu promus, aut promus condus. Vide indicem vocum obscurarum ad Thomam Cantipratanum.

Cernuatus, cernuus. Vide scholia ad capit. lib. iv.

Comes, nomen officii lib. ii, c. 18, et alibi. Hi enim comites cum missis dominicis judicia exercebant per singulas provincias, ut patet ex eodem cap. et ex capitulis Caroli Magni. Vide scholia ad idem cap.

A *Conjectus*, vel *um*, genus tributi. Vide scholia ad c. 19 lib. iii.

Consuerant, pro consueverant lib. 1, c. 12.

* *Consultus, us*, consultatio, consilium. Vide scholia ad cap. 4 lib. iii.

Cors, cortis, pro aula regia, Gal. *Cour*, lib. iii, cap. 13. bis in litteris Hincmari: aliquando pro *curte*, ut lib. 1, c. 17, et lib. ii, c. 6.

Curs, curtis, id est villa. Capitula Caroli Magni lib. iii, c. 19: « *Curtes nostræ remanent desertæ*. » Vide indicem vocum obs. ad Chron. Cameracense.

D

Decania, decanatus, lib. iii, cap. 23, sicut *canonia* pro *canonicatu*.

Decubavit, pro decubuit, lib. 1, cap. 8.

Depactum, pro pactum sive conventum.

* *Diaconix*. Vide scholia ad cap. 18 lib. 1.

Domnus, pro domino. Vide notas ad Chron. Cameracens, lib. 1, cap. 27.

E

Emovere, pro movere, aut dimovere lib. iv, cap. 40, Gallice *émouvoir*.

Episcopium, episcopatus. Vide indicem vocum obs. ad Chron. Cam.

Esox, esocis, genus piscis, lib. ii, cap. 8, ubi vide scholia.

Eulogix. Vide scholia ad cap. 11 lib. ii.

Exinde, pro inde, id est ab eo loco, vel tempore, Utitur Fortunatus in Vita S. Medardi.

F

Fiscalini, a fisco dicti, lib. 1, cap. 20, qui villas regii fisci tenebant: Fiscalini servi leguntur in Aimoino lib. iii; De gestis Francor., cap. 42 et 53. lib. iii Capitulorum c. 16, Fiscalini regii leguntur, et in epitome Constitut. Caroli Magni, lege 2 Ripuarense: « *Homo regius, id est fiscalinus.* » Vide Pithæi Glossarium.

Flasco, lib. 1, cap. 15, genus vasis, Gall. *un flacon*. Utitur voce flaconis B. Gregorius lib. ii Dialog., c. 18.

Francisca, lib. 1, cap. 15, bipennis, quomodo Hincmarus habet in Vita S. Remigii, et ipse Flodoardus etiam jam dicto cap. Sic et Gregorius Turon. lib. ii Hist. Francorum, cap. 27, eandem describens historiam, bipennem et securim nominat. Aimoinus lib. i De gestis Franc., cap. 12: « *Et extensa manu franciscam ejus terræ dejecit, quæ spata dicitur.* »

* *Fredum*, Vide scholia ad caput 50 lib. iv, et notas ad cap. 37 lib. i Chron. Cameracensis.

Frigoritici, lib. ii, c. 14 et lib. iv, c. 44, febriantes, frigidus morbo laborantes. Utitur eadem voce Fortunatus lib. i Vitæ S. Radegundis, capite 10, quæ exstat apud Surium tom. IV, die 13 Augusti, ubi legitur *frigoreticus*, et in margine notavit Surius: *Frigoreticus, pro febricitante*. Gregorius Turonensis lib. v Historiarum Francorum c. 10. « *Frigiticis pustulis laborantibus.* » Idem De gloria confessorum, capite 64: « *Frigitici cæterique infirmisanantur.* » Plura vide in indic. vocum obscur. in Chron. Camerac.

G

Glaucoma, æ, lib. cap. 24. Utitur Plautus in *Milite Usitatus* dicitur *glaucoma*, *atis*, item *glaucomatum*, *ti*, et significat vitium oculi.

H

Hichinaculum, vel *hiclinaculum* lib. 1, cap. 18 in testamento S. Remigii.

Homo hujus aut illius, ut homo Arnulfi, id est vassallus.

Horno, id est hoc anno, libro primo, capite vicesimo, et lib. III, c. 22, ubi vide scholion.

I

Imaginatium, imaginibus et figuris sculptum et decoratum. Vide scholia ad cap. 18 lib. 1. Ejusdem vocis fit mentio lib. III, cap. 5.

In ante, lib. II, cap. 17, id est deinceps, quod alii frequentius dicunt, *in antea*. Vide indicem vocum obscur. in Chron. Camer. Præter loca ibi notata utitur Gregorius Turonensis lib. VIII Historiar. Francorum capite 28, et Eutythianus papa 33, quæst. 6, cap. *Episcopus*. Item Fulbertus Carnotensis episcopus epist. 89: « Ex tunc in antea excommunicatus sit. »

Incardinari, institui, vel constitui in episcopatu vel alia dignitate libro III, capite 21. Utitur Adrianus papa II, epist. 11. Item verbum incardinare et incardinari frequenter usurpat Joannes Diaconus lib. III Vitæ S. Gregorii papæ, cap. 15 et sequentibus pro constituere, et ipse Gregorius papa in epistola. Vide Onuphrium Panvinum in libello De interpretatione vocum ecclesiasticarum in dictione *Cardinalis*.

Incardinatus, institutus, lib. III, cap. 29. Ivo Carnotensis, epistola 131, ubi vide observationes Francisci Jureti, qui multa citat loca Gregorii papæ de eadem voce.

Insigne, pro insigniter, lib. 1, c. 10.

Intentio, pro lite seu contentione lib. II, c. 10.

Intranea, intestina, lib. IV, c. 49. Vide scholia.

Isdem, pro idem, lib. 1, c. 25, lib. III, c. 13, 17 et 19, quo posteriore loco exemplar C legit *idem*.

L

* *Lacerna*. Vide scholia in c. 18 lib. 1.

Legatorius, legatus, lib. 1, c. 25.

Libitudo, libitus, libido, lib. IV, c. 7. Vide scholia.

Licito: pro licite, lib. IV, c. ult.

* *Locarium*. Vide scholia lib. III, c. 13.

M

Mojordomus, lib. II, c. 12, præfectus palatii.

Mallus, lib. II, c. 18; lib. III, c. 26. Vide notas nostras ad c. 72 lib. I Chron. Cam. et notas Joannis Busæi ad epist. 4 Hincmari.

Mandare, significare; *remandare*, renuntiare, utrumque phrasi Gallica.

Maniaticus insanus, a *mania* Græca voce insaniam significante. Eadem significatione Gerson et Joannes Nider in *Formicario* utuntur voce *maniaticus*.

Mansionile, lib. III, c. 26. Videtur idem esse quod mansio seu habitaculum villicorum.

Mansus et *mansum*. Vide indicem vocum obscur. ad Chron. Camer. Nicolaus Chesneau mansos vel mansa vertit Gallice *arpents* vel *arpents de terre*.

Matricula et *matricularii*. Vide indicem jam dictum. Legitur lib. 1, c. 18, in testamento S. Remigii, et alibi frequenter. Item in Hincmaro ep. 7, c. 35, inter eas quas Busæus edidit.

Matutinorum solemnia, lib. 1, c. 25. Sic olim loquebantur, subaudientes hymnorum, nunc *matutinorum* dicimus, videlicet precum. Vide eundem indicem.

Metatus, us, locus in quo quis metari, tentorium ligere aut hospitari solet. Vide scholia ad caput 3 lib. II, et ad caput decimum libri quarti.

A *Mirum*, miraculum.

Missaticum, legatio a misso, id est legato, vel nuntium. Gall. *message*. Legitur apud Hincmarum in opusculo LV Cap., post c. 53.

Missaticus, idem quod missus, legatus seu nuntius, ut clare patet ex cap. 28 lib. III.

Missorium argenteum, in testamento S. Remigii, et lib. II, cap. 5, « missorium argenteum deauratum. » Utroque loco Gallice vertitur *vase d'argent*. Gregorius Turonensis lib. VI Histor. Francorum, capit. 2: « nobis rex missorium magnum, quod ex auro gemmisque fabricaverat in 50 librarum pondere ostendit. » Et lib. VII, c. 4, legitur *missorium aureum*.

Missus, nuntius, legatus, commissarius. Vide schol. ad c. 18, 2, indicem vocum obscur. in Chron. Camer.

Molendinus pro *molendinum*, *mola*, lib. 1, c. 14. Sic in appendice 2 ad Hist. Greg. Turon. in descriptione dedicationis ecclesiæ Majoris Monasterii legitur, *molendinos nostros*. Vide notas ad Chron. Cam. lib. I c. 52.

N

Nec estuosi, lib. III, c. 26, pauperes, quibus res necessariæ desunt, *necessiteux*. Utitur Hincmarus epist. 7, c. ult.

Nomenclator, lib. III, c. 21. Vide Onuphrium ubi supra.

Nonna. sanctimonialis, lib. III, cap. 27. Hieronymus in epist. ad Eustochium, De custodia virginitatis: « Et quia maritorum expertæ dominatum, viduitatis præferunt libertatem, castæ vocantur et nonnæ. » Ad quem locum Erasmus suspicatur esse vocabulum linguæ Ægyptiacæ. S. Benedictus in Regula, c. 63: « Juniores priores suos nonnos vocant, quod intelligitur paterna reverentia. » S. Bonifacius arch. Mogunt. ep. 19, et Capitularia lib. V, c. 2 et 3, eandem vocem usurpant. De eadem plura R. P. Heribertus Rosweyds in suo Onomastico rerum et verborum difficiliorum ad Vitas Patrum.

O

* *Octimber*, pro *October*. Vide sch. ad c. 21 lib. 1. Quibus adde ex Bedæ De ratione temporum, ubi mensis Octobris nomina recensens apud varios: « Theseri, inquit, in Hebræo, Paophi apud Ægyptios, Hyperboreticos apud Macedones, Octimbrios in Græco (quod procul dubio ex Latino Octimber factum est) October in Latino. »

* *Omnimodis*, omnino, omnibus modis. Vide indicem vocum obscur. ad Chron. Cam.

P

Pagus. regio, tractus, territorium. Gall. *pays*, ut pagus Laudunensis. Sic teste Petro Divæo in Antiquitatibus Galliæ Belgicæ cap. 14 frequenter accipitur a Julio Cæsare. « Multos, inquit, pagos habebant (loquens de Morinis) teste Cæsare; non quidem vicos, ut tunc pagi nomen accipiunt, sed regiones; in qua significatione Cæsari vocabulum hoc familiare est. » Hæc Divæus.

Pallium, archiepiscopatus insigne, est fascia ex candida lana contexta, habens desuper circulum humeros constringentem, et duas lineas ab utraque parte dependentes, quatuor purpureas cruces, ante, retro, a dextris et a sinistris. Vide Onuphrium ubi supra, et Pithæi Glossarium in Capitularia.

Parisius, indeclinabiliter lib. 1, c. 15; lib. II, c. 2, et alibi, pro *Parisiis, orum*. Indeclinabiliter utitur Ivo epist. 16, ad quam vide observationes Francisci Jureti.

Parochia, seu *parrochia*, ut M plerumque scribit. Pro diœcesi frequens in scriptoribus mediæ ætatis et in canonibus. Interdum tamen sic distinguuntur, ut diœcesis sit totius provinciæ alicujus archiepiscopatus, parochia episcopatus tantum. Unde Hincmarus in opusculo LV Capitularia, cap. 16:

« B. Remigius sedem Laudunensem in subsello Remensis metropolis consedere fecit, quam a sua parochia, non autem a diœcesis provincia scidit. » Idem Hincmarus in epist. 2. ad Nicolaum papam, inter eas quas edidit Joannes Cordesius : « Sed quia non solum diœcesis, verum et parochia mea inter duo regna, sub duobus regibus habetur divisa. » Ita in epistola ad Adrianum papam : « In cujus (nempe Lotharii) parte regni non solum pars diœcesis, verum et pars parochiæ meæ conjacuit. » Et infra : « In cujus regno parochia et provincia mea consistit. » Idem denique in epistola ad clerum et plebem Belvacensis Ecclesiæ ; « Sic etiam de alterius diœcesi archiepiscopi, vel parochia episcopi. » etc.

Pedatura vitium, id est pedamentum, statumen. Unde *vitis pedata et statuminata* apud Plin. h. e. palis perticisque firmata Vide sch. ad c. 4 lib. 1. Derivatum est a verbo *pedare*, quod est viti vel alteri arbusculæ sustentaculum adhibere.

* *Prædonare*, pro condonare, Gall. *pardonner*. Legitur in Capitularibus, ut lib. iv, c. 37, et alibi, et in Goffrido abbate Vindocinensi, lib. v, epist. 19.

Pitatum et pitatiolum, vel ut J fere per *c pitaculum*, lib. iii, c. 22. Fuit titulus opusculi Hincmari Laudunensis episcopi, nepotis Hincmari Remensis, cui carmen præfixerat ita incipiens :

Iste pitatiolus plane depromit et apto,
Sedem appellandam libere apostolicam.

Quod opusculum late refellit Hincmarus Remensis prolixo opere LV Capitulum, præfixo etiam carmine in hunc modum :

Hoc tibi de titulo, juvenis Hincmare sacerdos,
Respondere mihi convenit arte pari, etc.
Namque pitatiolum neutro dixere priores,
Et caput hoc languens cætera fluxa docet, etc.

Alioqui pitacium schedulam significat, seu epistolum. Adrianus Junius in suo Nomenclatore : « *Pyctatium*, vel potius *pyctacium* Cassiodoro et Lampri-
dio, exigua tabella, *πικτακίον* Moschopulo. Belgice *den kleine cedulle*. Pitacium Belso idem quod emplastrum. Glossarium B Isi-lori ; *Pictacium*, epistola brevis et modica. *Dictatiuncula*, membrana. » De pittacio plura Heribertus Roswey-
dus, ubi supra.

Placitum, conventus publicus, seu conventus procerum regni, comitia, Gall. *plaids*. Vide indicem vocum obs. ad Chron. Cam. et notas Dusæi ad epist. 3 et 4 Hincmari, et notas Jacobi Sirmondi ad ep. 36 lib. iii Goffredi Vindocinensis abbatis.

Præceptum, rescriptum principis, vel constitutio regis, privilegium, litteræ immunitatis. Vide notas nostras ad c. 85 lib. i Chron. Cam.

Præstaria et precaria, eadem sunt, ut patet ex I. iv, c. 11 ubi Nicolaus Chesneau Gallice interpretatur *usufruct*. Quid autem sit precaria, vide dictum indicem. Præter loca ibi notata precariarum meminit Ivo epist. 271.

Præsentaliter, pro præsentialiter.

Prævidere, pro providere, I. iv, c. 1. Sic et aliquoties Baldericus in Chron. Cam. Vide nostrum indicem vocum obs.

Preparatoria, lib. ii, c. 5, idem quod precaria.

Presbyter, pastor seu parochus. Vide schol. ad cap. 8 lib. i.

Ptochium, lib. i, cap. 18. Græce *πτωχίον*, domus mendicorum, seu locus ad recipiendos mendicos. Bassianus episcopus in litteris ad Valentinianum et Martianum imperatores, quæ habentur in concilio Chalcedonensi act. 11 : « Sed ego a juvenili ætate mea vixi cum pauperibus, et ptochium feci, et in eo posui septuaginta lectos, et omnes languentes et ulceratos hospitio suscipiebam. » Item in eodem concilio, can. 8 : « Clerici qui præficiuntur ptochodochiis, qui ordinantur in monasteriis, et basilicis

martyrum sub episcoporum, etc., potestate permanent. » Ubi secunda editio sive versio in tomis Conciliorum habet in *ptochiis*. Tertia, quæ est Gentiani Herveti : *Clerici ptochotrophiorum*. Apud Gratianum 18, quæst. 2, cap. 18 : *Quidam monachorum*, ex correctione Gregorii XIII legitur ut habet editio 2 : In ptochiis, pro quo vitiose vulgata exemplaria legebant, parochiis, ibique adnotatum est ptochiis esse vocem canonis Græci. De eodem vocabulo Roswey-
dus, ubi supra.

Q

Quæque, pro quocunque.

Quique vel *quisque*, pro quicunque, lib. iii, frequenter.

Quibusque, pro quibuscunque.

Quisque, pro quisquis. Franciscus Jaretus in suis observationibus ad epistolam 8 Ivonis : « Vetustiores dixerunt *quisque* pro *quisquis*, quod plerique non observantes sæpe mutarunt et corruperunt in auctoribus contra fidem priscarum membranarum. » Sic ille. Et probat ibidem citatis exemplis ex Tertulliano, Hilario et aliis.

R

Refutare, renuere, recusare, Gall. *refuser*, lib. ii, c. 19. Uitur in eadem significatione Ivo epist. 131, 173, 178, 186, et alibi sæpe.

Regestum, lib. ii, c. 2, ubi vide scholia.

Remandare, renuntiare

Repedare, redire, Lucillus : « Redisse ac repedasse, ut Romam vitet. »

Revadiare, lib. iii, c. 5, dicitur a *vas*, *vadis*, et Gall. ibidem vertitur *debitorem se agnoscere*. Legitur eodem libro, cap. 28. Vide indicem vocum obs. ad Chron. Cam.

Revestitus, lib. iii, c. 18, indutis paramentis ecclesiasticis. Gal. *revétu*, Aliquando *revestire* est in possessionem inducere post privationem, ut eodem lib. c. 26, et libr. iv, c. 1. Unde vestitura, de qua voce Pithæus in Glossario.

Rotulas et rotulus, lib. iii, c. 11 et alibi, scheda, volumen, scriptum convolutum. Ibidem cap. 22, *rotulam prolixissimam*, inquit Hincmarus. Utitur idem in opusc. LV Capit., cap. 43. Eadem vocem *rotulus* pro scheda aliquoties usurpat Stephanus episcopus Parisiensis in epist. præfixa condemnationi aliquot articulorum in fine Petri Lombardi Magistri sententiarum. Est autem rotula diminutivum a rota,

S

Solarium argenteum, salinum lib. iii, c. 5, ubi MS male legit *solarium*. Lib. ii, c. 23 leguntur : « duo vasa salaria a rege S. Stephano missa. » Ubi aliud forte intelligit.

Sancire, possessionem accipere, Gal. *saisir*. Vide schol. ad cap. 41 lib. iv. Verbo *saisivit* et *resaisivit* utitur Ivo Carn. epist. 101.

Senior, dominus, Gal. *seigneur*. Utitur Hincmarus epist. 1, inter eas quas edidit Busæus, et passim scriptores mediæ ætatis. Vide indicem vocum obs. ad Chron. Cam. et Petrum Greg. lib. vi Syntag. juris universi c. 11.

Signa ecclesiæ, campanæ. Hinc in Pontificali part. ii, titulus est : *De benedictione seu campanæ*. Vide Glossar. Tithæi verbo *Signa*.

Succensere eum, vel eos, cum accusativo, id est, contra eos irasci.

* *Suctum*, consuetum.

Sumptorium, lib. iii, cap. 5, cochlear, ut Gallice vertitur, quo nimirum utimur in calice sacro.

T

Tantitas, exiguitas, parvitas, in prologo auctoris.

Thudestica lingua, lib. iv, cap. 35 ubi MS. *Teutonica* ; J *Thestisca*, id est Germanica.

Thuytsche. Inter epistolas Hincmari a Cordesio editas exstat epistola Offridi monachi ad Luidbertum archiepiscopum Moguntiacensem et præfatio in

librum antiquum lingua Saxonica conscriptum, quæ ibidem vocatur Tendisca, et legitur adverbium *Theotisce*. Item Theudiscæ linguæ exemplum exstat lib. III Hist. Nithardi.

Titulare, inscribere, insignire.

* *Turriculum*. Vide schol. ad c. 18 l. 1.

U

Unguen, unguentum, lib. 1, c. 11, ex Hincmaro in Vita S. Remigii. Utitur Persius.

Utilimus, utilissimus.

V

Vadatus, lib. IV, c. 12, a verbo *vador*, *ari*, commune, id est fidejubere pro alio. Vide indicem voc. obsc. ad Chron. Cam.

Vadius, l. III, c. 28: « Hoc illi emendare per vadum faciat. » Videtur significare idem quod *vas vadis*, id est, fidejussor. Et teste Jacobo Spiegelio in Lexico juris primum dictum est *vadis*, deinde per syncopen *vas*. Vadimonium sponsio est standi in iudicio. Alii scribunt per duplex *w*, wadius, ut lib. II Capit., cap. 38: « Ab his qui decimas non dant wadios accipiant. » Et lib. III, cap. 29, tit. est: *De libero homine qui se loco wadii tradidit*. In epitome

Constitut. Caroli Magni de lege Ripuarensi c. 3: « Homo ingenuus qui multam quamlibet solvere non potuerit, et fidejussores non habuerit, licet ei semetipsum in wadium et cui debitor est mittere, usque dum multam quam debuit persolvat. » Ad quem locum notat Vitus Amerpachius: « In wadium dare, hoc est pignori dare, aut addicere. » Vide Rub. s., l. II Reg. Longobard. Plura loca profert Pithæus in Glos. verbo *Wadii*, et verbum *wadiare* frequens est in legibus Longobardorum.

Vasalli, aut *vassalli*, clientes. Vide idem Glossar. in dictione *Vassi*.

Vel sæpe ponitur pro *et*, præsertim in summariis capit. Quomodo etiam vertit interpret Gallicus, ut lib. IV, c. 19, 36 et 38.

Vicaricatio, vices. Vide scholia ad c. 1. l. IV.

Vicedominus, lib. 1, cap. 17. Vide scholia. Utitur et aliis locis.

Villa pro pago aut civitate sæpe accipitur, phrasi Gallica, ut l. 1, c. 14: « Sparnacum villam suam, id est civitatem. » Gallice *ville*. Nam alias eundem locum oppidum vocat.

Villaris, masculino genere, lib. II, c. 2 et 5. villa.

AD HISTORIAM REMENSIS ECCLESIAE APPENDIX

STATUTA SYNODALIA ECCLESIAE REMENSIS.

Hæc statuta accepta ex Majori Monasterio (Gallice *Marmoustier*) a sancto Martino ædificato in suburbiis, civitatis Turonensis, cum serius ad manus nostras pervenissent, visum est appendicis loco adjicere. Etsi enim sint in his quædam quæ non videntur redolere antiquitatem, ut quod titulum pastoris tribuat parochis, qui ætate Sonnacii et multo post presbyteri tantum aut sacerdotes solent appellari; quod item festum Nativitatis beatæ Mariæ inter festa celebranda reponat, quod in his partibus non videtur tam antiquum fuisse, quandoquidem Fulbertus Carnotensis, qui vixit anno 1017, id primum in Gallia celebrasse dicatur, si Demochari credimus. Verum facile potuit fieri ut loco *presbyteri* a recentiori aliquo positum sit nomen *pastoris*. et festum illud ab aliquo forte adjectum. Scribit tamen sanctus Hildephonsus, qui eadem ætate vixit cum Sonnacio in libro De virginitate et parturitione B. Mariæ, nativitatem ejus ex auctoritate totius Ecclesiæ celebrari et venerari. Sunt his statutis similia quæ scribit Jesse Ambianensis episcopus in epistola ad sacerdotes suæ diocesis, et constitutio Riculfi Successionum episcopi, quæ cum Hincmari opusculis edidit Joannes Cordesius.

Quæ sequuntur editioni suæ adjecit R. P. Jacobus Sirmundus, quæ nec in nostra dcesse volumus, sed ordine temporis disposita.

CAP. I. Sine fide, teste Apostolo (*Hebr. vi*) impossibile est Deo placere, ideoque mandamus omnibus, ut exacte doctrinam fidei juxta verbum Dei, et sanctæ Ecclesiæ Romanæ traditionem teneant, sequanturque. Et quicumque pastores sunt, quæ ad instruendum populum, et gregem pertinent, discant et sciunt, et suos ad officia virtutum excitent.

CAP. II. Fidelibus pie sacramenta ministrent, semperque afferant quod ad explicandam utilitatem Sacramenti, et institutionem pertinet.

CAP. III. Mercedem non accipiant, sed in Deo confidant, qui dat escam pullis corvorum invocantibus eum (*Ps. CXLVI*).

CAP. IV. Baptizaturus sit sobrius, idque honeste

expleat, verba attente proferat, et debite, de parentibus informet.

CAP. V. Confirmationis sacramentum habet donum roborantis Spiritus sancti, et uberiolem gratiam profert, ideoque non negligatur.

CAP. VI. Remissio peccatorum, et expiatio Sanguini Domini nostri Jesu Christi nititur præcipue, et ab eo pendet.

CAP. VII. Curet pastor ovem suam, et non negligat: et injungat interesse missæ sacrificio diebus solemnibus et Dominicis, agnoscat ejus faciem (*Prov. xxvii*); et si his absit in anno, prohibeatur eidem Ecclesiæ ingressus, et careat pastoralis sepultura et consolatione.